

STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM

Návrhu revitalizace Dixovy brusírny dřeva s papírnou předcházely stavebně historický průzkum. Stavbě se jako první věnoval F. Zuman v knize *Podkrkonošské papírny* z r. 1940, pak tvárnou zmiňuje publikace k výroci *150 let výroby papíru v Hostinném* z roku 1985. Jako poslední byl zpracován výzkumný pasport *Brusírna dřeva a papírna Horní Maršov F. Podpěrou a T. Schwarzem*, ten obsahuje zaměření budovy z roku 1970 a stručný text s popisem stavebních materiálů.

Úkolem bylo zaměřit areál a následně provést analýzu stavebního vývoje, inventarizaci vybraných prvků a prezentaci vybraných nálezcových situací.

Průzkum přinesl poznání zejména v posloupnosti stavebních úprav. Celý areál je stavěn s důrazem na kontinuitu a návaznost na předky. Na mapě stabilního katastru je možné vidět parcelování místa před stavbou továrny. Zároveň je vidět

stará poloha cesty do Velké Úpy a umístění chalup. Na skice stabilního katastru je možné vidět pozdější úpravy týkající se továrny. Cesta je odkloněna stavbou továrny od řeky, domy jsou zatím stále čtyři, jen jejich vchody zůstávají čelem k řece. Novostavbou v mapě je chalupa těsně u vody a srostlicí budov továrny, z měřítka je možné vyvodit, že zakreslená je již větší budov. Jsou ale zakreslené v dvou fázích.

Nejstarší částí fabriky je objekt SO-03 a budova pro umístění turbin, v té době se mohlo ještě jednat o vodní kolo.

Současně byl postaven i vodní náhon. Ten vedl po trase bývalé historické silnice do Velké Úpy, která severně ustoupila tvárně a opouštěl areál podzemním tunelem. V této době se zde pouze brousi smrkové špalky na dřevě-

nu vlákninou pro jiné papírny. Fabrika se velmi rychle rozrůstá o budovy SO-02 a o vilu Ignaze Dixe SO-01, ty jsou postaveny zároveň nebo velmi krátce po sobě. Někdy v této době se stavi i kotelna a tovarní komin.

Další úpravy přicházejí až po roce 1900, kdy je továrna zvětšena o třípodlažní halovou stavbu, ta je jako jediná z areálu omezená secesními prvky. Hala sloužila k výrobě patentního papíru a lepenky. V období první republiky je vybudován vodojem a továrna se stává zcela soběstačná co se vody a energie týká. V kotelně se spaluje uhlí, to je vozeno ze Svobody nad Úpou a skladováno v prostorech kotelny a na haldách před ní.

Další již novodobé úpravy jsou realizované v době po zestátnění továrny až do ukončení výroby požárem v roce 1968. Ty jsou realizované spíše v interiéru formou úprav dispozic a zdvojení oken při vnitřním lící konstrukce.

VÝVOJ AREÁLU V ČASE

SO-11 MĚLNÍK	SO-03 SE SLUPY	SO-04 VE SVĚTLÝCH - TURBINÁLNÍ	SO-02 TOVÁRNA	SO-04 KOTELNA	SO-01 VILU IGNAZE DIXE	SO-09 TŘÍPÓDLAŽNÍ HALA	SO-08 STŘEŠÍ
<p>1870-1879</p> <p>první stavba dřevěná, později kamenná</p>	<p>1870-1879</p> <p>první stavba dřevěná, později kamenná</p>	<p>1870-1879</p> <p>první stavba dřevěná, později kamenná</p>	<p>1870-1879</p> <p>první stavba dřevěná, později kamenná</p>	<p>1870-1879</p> <p>první stavba dřevěná, později kamenná</p>	<p>1870-1879</p> <p>první stavba dřevěná, později kamenná</p>	<p>1870-1879</p> <p>první stavba dřevěná, později kamenná</p>	<p>1870-1879</p> <p>první stavba dřevěná, později kamenná</p>

Horní Maršov - Temný Důl, čp. 71

DIXOVA BRUSÍRNA DŘEVA S PAPIRNOU

umístění: sítina ■ strop □ podlaha □

nálezcová situace/prvek: 01.5

Zastřešená okna v podkrovní budově SO-03, pravděpodobně zastřešená při stavbě vedlejší budovy na výrobu lepenky. Její střecha zasahuje do této srovnání. Jedná se o původní střechu (viz foto z doby mezi 1870 a 1905) a to minimálně sklonem.

Interiér podkrovní je ušlechtlý, patrně od počátku třípodlažní haly v roce 1964. Krov je opravený. Dlouhé trámy jsou otesané, krovové řezané na kátru.

zpracovala: Bc. Linda Bittner 10/2016 - 3/2017

Horní Maršov - Temný Důl, čp. 71

DIXOVA BRUSÍRNA DŘEVA S PAPIRNOU

umístění: sítina ■ strop □ podlaha □

nálezcová situace/prvek: 01.4

Malé okénko jako náhrada původního kruhového okénka do podkrovní, na fotografiích stále ještě kruhové (doba před stavbou budovy sušárny SO-06, kolem 1905).

zpracovala: Bc. Linda Bittner 10/2016 - 3/2017

Horní Maršov - Temný Důl, čp. 71

DIXOVA BRUSÍRNA DŘEVA S PAPIRNOU

umístění: 3NP SO-05

počet prvků: 1

druh prvků: truhlářský ■ kovářský □ zámečnický □ kamenický □ ostatní ■

popis prvků: Vnější instalovaný po roce 1965, pravděpodobně v období první republiky, jak naznačují fotografie pořízená po roce 1905. Budova byla pro tuto stavbu navržena a patrně i prostor pro vodojem (podzemní sítí (řetěpová)). Ocelová nýtovaná nádobna rezervační je ušlechtlá na zářezových i průhledných vložkách do cihelného zdiva. Původně byla budova ukončena cimburím, dle fotografie mezi lety 1905-1920. Později je opatřena pultovou střechou a ocelní jsou zakončena betonovými překlady. Hypotéza může být, domněnka, že se jedná již o třetího generaci vodojemu.

zpracovala: Bc. Linda Bittner 10/2016 - 3/2017

Horní Maršov - Temný Důl, čp. 71

DIXOVA BRUSÍRNA DŘEVA S PAPIRNOU

umístění: 3NP SO-05

počet prvků: 1

druh prvků: truhlářský ■ kovářský □ zámečnický ■ kamenický □ ostatní □

popis prvků: Kování dveří s krabčovým zámkem, klasicistní.

Klíčový zámek asi ze sedmdesátých let 19. století s vyzdobenými prvky trojúhelníku. Klíku je jednoduchého tvaru s koncovou kulíčkou. Krabčový zámek bez zlobení otvírá kovová klíka s oválným koncem. Dveře jsou dřevěné, jednoduché konstrukce, ploché. Ocelní je kamenná, z pláskave.

zpracovala: Bc. Linda Bittner 10/2016 - 3/2017

